

สอนอย่างไรให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

How to teach students to think critically

กมล โพธิเย็น (Kamol Phoyen)*

บทคัดย่อ

1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณนับเป็นทักษะกระบวนการที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างเสริม พัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้ในทุกรายวิชาของหลักสูตร เนื่องจากสังคมปัจจุบันเป็นยุคของโลกไร้พรมแดน เป็นยุคที่ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และง่ายมาก แต่ในขณะเดียวกันความสามารถในการกลั่นกรอง คัดเลือกข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง มีความน่าเชื่อถือ อีกทั้งเป็นข้อมูลที่มีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อผู้คนนั้นยังมีค่อนข้างน้อยมาก พบว่าโดยเฉพาะในกลุ่มของผู้เรียนซึ่งยังเป็นเยาวชนยังมีความสามารถในการกลั่นกรองความน่าเชื่อถือ ความเป็นไปได้ของข้อมูลน้อยมาก เนื่องจากยังไม่มีเครื่องมือในการกลั่นกรอง เลือกสรรข้อมูลข่าวสารที่มีความน่าเชื่อถือได้ ดังนั้นจึงตกเป็นเหยื่อหรือได้รับผลกระทบในทางลบต่อตนเองถึงขั้นก่อให้เกิดความเสียหายเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สิน ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 จะเน้นถึงความสำคัญของทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในฐานะเป็นเครื่องมือสำคัญของบุคคลที่จะช่วยกลั่นกรองความน่าเชื่อถือและความเป็นไปได้ของข้อมูลที่ได้รับมาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นจะต้องมีขั้นตอนสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลที่รับเข้ามาและสามารถใช้หลักการของเหตุและผลเพื่อมาประเมินข้อมูลในแง่ของความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลนั้นจนสามารถจะตัดสินใจใช้ข้อมูลเหล่านั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ : การคิดอย่างมีวิจารณญาณ, การสอนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ, ขั้นตอนในการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

1. Critical thinking is an important process skill and it is essential to build upon continually develop for learners to manage learning in all subjects of the curriculum. Because today's society is the era of the world without borders. It is an era where people can easily access information very fast and easy but at the same time the ability of filter selecting factual information reliable, it is also valuable information. The benefits to people are still relatively few. It was found that the group of students who are still young people, the more the ability to filter credibility. The possibility of information is very small. Because there is no tool to filter, choose reliable information, therefore, being a victim or having a negative impact on yourself to the point of causing damage to life and property. In the 21st century, the importance of critical thinking skills as an essential tool for people to filter the credibility and feasibility of information received in the 21st century will be emphasized to carry out daily life effectively. Teaching students to think critically requires an important step in analyzing incoming data and being able to use cause – and – effect principles to assess information in terms of accuracy and validity. The credibility of the data until it is possible to make a decision on how to use it to achieve the desired benefits effectively.

Keywords: critical thinking, critical thinking skill teaching, critical thinking steps.

บทนำ

สังคมในโลกปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ง่าย สะดวก และรวดเร็วจากการที่โลกไร้พรมแดน และการมีอุปกรณ์เทคโนโลยีสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่อยู่ในโลกไซเบอร์ได้เป็นอย่างดี ทุกวันนี้ อุปกรณ์เทคโนโลยีในการสื่อสารสมัยใหม่นับเป็นปัจจัยที่ 5 ของคนในยุคปัจจุบันที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างง่าย สะดวก และรวดเร็ว นอกจากนี้ทักษะการใช้เทคโนโลยีสื่อสารเหล่านี้ของคนรุ่นใหม่ซึ่งเป็นเยาวชนนั้นค่อนข้างจะใช้กันได้อย่างคล่องแคล่วและเชี่ยวชาญ แต่ความสามารถในการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อเทคโนโลยีเหล่านั้นยังค่อนข้างน้อยมาก ดังจะเห็นได้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการรับข้อมูลข่าวสารจากโลกไซเบอร์ในปัจจุบัน ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเท็จ หรือข้อมูลที่บิดเบือนแล้วนำไปเผยแพร่เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย การหลงเชื่อข้อมูลเท็จที่ปรากฏในโลกไซเบอร์ เช่น การหลงเชื่อโฆษณาสินค้าและบริการที่เป็นเท็จ การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศผ่านการพูดคุยกันทางโลกออนไลน์ เป็นต้น หลายครั้งที่คนรุ่นใหม่ผู้ซึ่งต้องประสบกรรมมักตกเป็นเหยื่อในประเด็นเหล่านี้อันส่งผลกระทบให้ต้องเสียทรัพย์สิน จนกระทั่งถึงเสียชีวิตดังปรากฏเป็นข่าวอาชญากรรมอยู่เสมอ ดังนั้นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเยาวชนซึ่งยังอยู่ในวัยเรียนสามารถรอดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อจากภัยอันตรายบนโลกไซเบอร์ดังที่กล่าวมาแล้วนั้นก็คงจะเป็นความสามารถในการ

รู้จักใช้ปัญญากลั่นกรองข้อมูลที่ได้รับเข้ามาอย่างพินิจพิจารณา และไตร่ตรองอย่างรอบคอบถี่ถ้วนจนสามารถได้ข้อสรุปให้ตนเองได้ว่า ข้อมูลเหล่านั้นสามารถเชื่อถือได้หรือไม่ อย่างไร และรู้ได้ว่าข้อมูลเหล่านั้นเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษแก่ตนเองหรือไม่ อย่างไร นั่นก็คือ การที่เยาวชนสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลให้การตัดสินใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อไปนั้น เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมมากที่สุด พบว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) นี้เป็นทักษะสำคัญและจำเป็นในการอยู่รอดได้อย่างปลอดภัยในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่การจัดการศึกษาในปัจจุบันจะต้องปลูกฝังและฝึกฝนให้ผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องเลือกและตัดสินใจจากข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับเข้ามาในชีวิตประจำวันของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

1. ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)

ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ไว้ดังจะขอนำเสนอไว้ดังนี้

สุวิทย์ มูลคำ (2549: 9) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ การคิดที่มีเหตุผลโดยผ่านการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีหลักเกณฑ์ มีหลักฐานที่เชื่อถือได้เพื่อนำไปสู่การสรุปตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพว่าสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรเลือก หรือสิ่งใดควรทำ

ทิตินา แคมมณี (2548: 304 – 305) ได้กล่าวถึงความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นความคิดที่รอบคอบสมเหตุสมผล ผ่านการพิจารณาปัจจัยรอบด้านอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และผ่านการพิจารณา กลั่นกรอง ไตร่ตรอง ทั้งด้านคุณ - โทษ และคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้นมาแล้ว

สุนีย์ ผจญศิลป์ (2547: 22) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ การคิดพิจารณาไตร่ตรองที่ต้องอาศัยเหตุผล ความรู้และประสบการณ์ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาที่ปรากฏเพื่อการตัดสินใจ

ทิพาดี คลีขจาย (2547: 10 – 11) กล่าวถึงความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ ความสนใจในการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ใคร่ครวญ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลในข้อความเป็นปัญหาหรือข้อโต้แย้ง โดยหาหลักฐานที่มีเหตุผลหรือข้อมูลที่นำเชื่อถือได้มาสนับสนุน ยืนยันในการตัดสินใจชี้ขาดตามเรื่องราวหรือสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อลงสรุปอย่างสมเหตุสมผลที่ถูกต้องว่าควรเชื่อหรือไม่ในสถานการณ์หรือเรื่องราวที่ได้รับมา

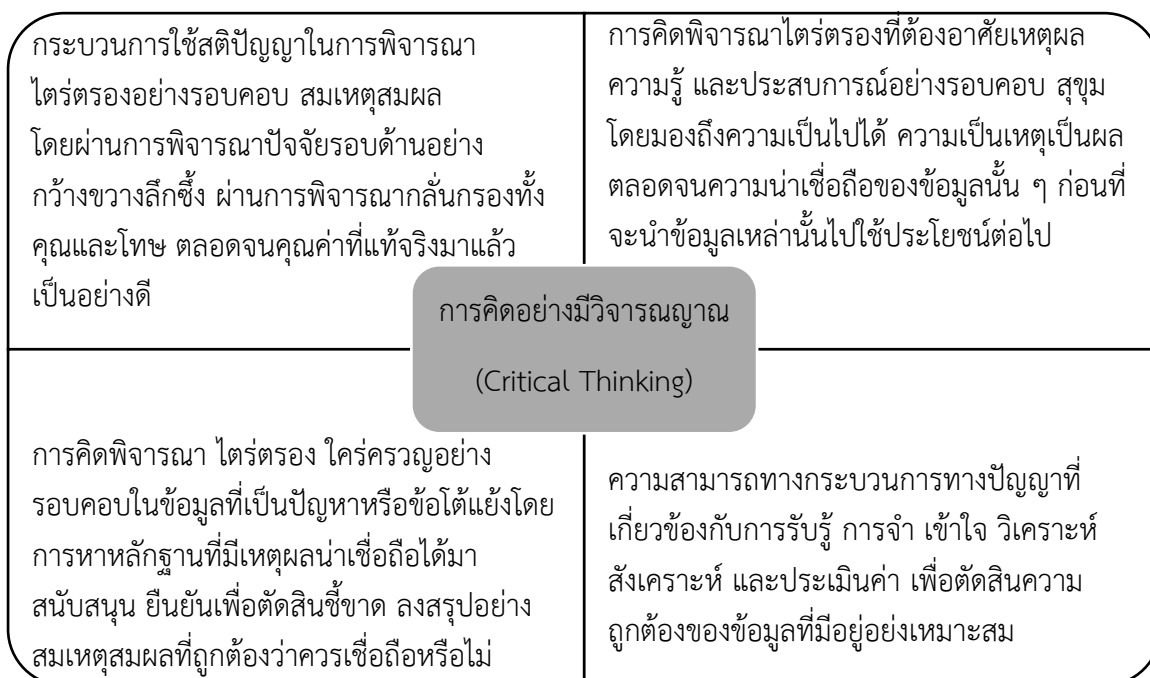
วนิดา ปานโต (2543: 11) ได้ให้คำจำกัดความของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ กระบวนการใช้สติปัญญาในการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างสุขุม รอบคอบ มีเหตุผล มีการประเมินสถานการณ์เชื่อมโยงเหตุการณ์ สรุปความ ตีความ โดยอาศัยความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนในการสำรวจหลักฐานอย่างละเอียด เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล

บลูม (Bloom. 1979: 38) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า การคิดอย่างมี
วิจารณญาณ คือ ความสามารถทางกระบวนการทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ เกิดความจำ เข้าใจ จนถึง
ขั้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

วัตสันและเกลเซอร์ (Watson and Glase, 1967: 24) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง
การคิดหาหลักฐานมาสนับสนุนข้ออ้าง ใช้ความรู้ในการอนุมาน การสรุปผล การประเมินผล และตัดสินใจ
ถูกต้องของข้อความอย่างเหมาะสม

ดิวอี้ (Dewey. 1933: 30) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า การคิดอย่างมี
วิจารณญาณ คือ การคิดอย่างใคร่ครวญ ไตร่ตรอง ที่เริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความยุ่งยากและสิ้นสุดด้วย
สถานการณ์ที่ชัดเจน

จากการประมวลความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้เขียน
ขอสรุปความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยแผนภาพดังต่อไปนี้

2. ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เนื่องจากสังคมในปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ผู้คนในสังคมสามารถเข้าถึงข้อมูล
ต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย รวดเร็ว และข้อมูลที่รับเข้ามาเหล่านั้นมีที่มาอย่างหลากหลาย รอบด้าน ประกอบกับ
เครื่องมือในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารก็อยู่ในมือของผู้คนที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก แต่ในขณะเดียวกันทักษะ
ในการคัดกรองข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนยังค่อนข้างมีอยู่น้อยมากและขาดการฝึกฝน
ทักษะดังกล่าว แต่พบว่าผลที่เกิดขึ้นจากการขาดความสามารถในทักษะการคัดกรองข้อมูลข่าวสารนั้นค่อนข้าง
ก่อให้เกิดผลเสียอย่างมากหากขาดการไตร่ตรอง พิจารณา ตัดสินใจที่จะเลือกรับรู้ข้อมูล และการนำข้อมูล
ที่รับมาเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันโดยปราศจากการใช้สติปัญญาในการพิจารณาไตร่ตรอง

ถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับมาว่าสมเหตุสมผลมากน้อยเพียงใด ดังนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) จึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการกลั่นกรอง คัดเลือก ข้อมูลที่รับเข้ามาว่าเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ มีความน่าเชื่อถือ ตลอดจนมีคุณค่าต่อการนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตจริงได้อย่างแท้จริง

ผู้เขียนขอกล่าวถึงความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ที่มีต่อผู้คนใน สังคมตามแนวคิดที่นักการศึกษาได้นำเสนอไว้และขอแสดงการสังเคราะห์ถึงความสำคัญของการคิดอย่างมี วิจารณญาณ ดังตารางต่อไปนี้

อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์ (2545)	ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และ ดารณี คำวังนัง (2544)	ผลการสังเคราะห์ถึงความสำคัญ ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
1. ให้เข้าใจที่จะประเมินข้อมูล	1. ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้อย่างมี	เป็นความสามารถของคนเราที่ จะประเมินข้อมูลที่ได้รับรู้ได้ว่า ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง และส่วน ใดเป็นข้อคิดเห็น ทำให้คนเรา สามารถตัดสินใจได้อย่างแม่นยำ มีหลักเกณฑ์ เปิดใจกว้างรับฟัง ข้อมูลอย่างรอบด้านโดยไม่ด่วน ตัดสินใจ อันจะส่งผลให้สามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหตุผล ใช้ปัญญาในการคิด อย่างถูกต้องชัดเจน แจ่มแจ้ง ลุ่มลึก และคิดได้อย่างมีเหตุผล สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้ อย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลาง สถานการณ์ที่โลกมีการ เปลี่ยนแปลงสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร และข้อมูลสารสนเทศ นอกจากนี้ยังส่งผลให้ผู้คน สามารถแก้ไขปัญหา คาดการณ์ กำหนดเป้าหมายในการทำงาน ตลอดจนการประเมินตนเอง
2. ชี้ประเด็นที่ขอบเอียงอ้าง ผิด ๆ ถูก ๆ	2. ช่วยให้การประเมินงานโดย ใช้เกณฑ์ที่สมเหตุสมผล	
3. มีความเข้าใจสิ่งที่ถูกเอียงอ้าง	3. ช่วยให้ผู้รู้จักประเมินตนเอง อย่างมีเหตุผลและฝึกการ	
4. สามารถแยกแยะความ แตกต่างว่า อะไรคือความรู้ อะไรคือความจริง และอะไร เป็นเพียงความคิดเห็น	4. ช่วยให้ผู้รู้เนื้อหาอย่างมี ความหมายและ	
5. รู้จักประมวลข้อมูล ประมวลความคิด	5. ช่วยให้ผู้ฝึกทักษะการใช้ เหตุผลในการแก้ปัญหา	
6. รู้จักจัดลำดับข้อมูล	6. ช่วยให้ผู้ฝึกการกำหนด	
7. รู้จักสรุปเหตุผลข้อมูลหรือ ประเด็นต่าง ๆ	เป้าหมายรวบรวมข้อมูลเชิง ประจักษ์ ค้นหาความรู้ทาง ทฤษฎี หลักการตั้งข้อ สันนิษฐาน ตีความหมาย และลงข้อสรุป	
8. มองเห็นสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็น ระบบ รู้ว่าอะไรสำคัญ หรือไม่สำคัญ	7. ช่วยให้ประสบความสำเร็จ ในการใช้ภาษาและสื่อ	
9. รู้จักไต่หาทางออกที่ หลากหลายมากขึ้น	ความหมาย	
10. รู้จักตั้งเป้าหมาย		
11. รู้จักที่จะวางแผนล่วงหน้า		
12. ทำงานเป็นระบบมากขึ้น		

อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์ (2545)	ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และ ดารณี คำวังนัง (2544)	ผลการสังเคราะห์ถึงความสำคัญ ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
13. มีความสามารถในการเชิง เปรียบเทียบและมองเห็น ความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ชัดเจนขึ้น 14. ตัดสินใจได้ดี แม่นยำ มีหลักเกณฑ์ 15. สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดี 16. รู้จักเปิดใจกว้าง ฟังความ รอบด้าน ไม่ด่วนตัดสินใจ โดยขาดข้อมูล 13. มีการคาดการณ์ได้ดีขึ้น	8. ช่วยให้เกิดอย่างชัดเจน คิดอย่างถูกต้อง คิดอย่าง แจ่มแจ้ง คิดอย่างกว้าง คิดอย่างลุ่มลึก และ คิดอย่างสมเหตุผล 9. ช่วยให้เป็นผู้มีปัญญา มีความรับผิดชอบ มี ระเบียบวินัย มีความเมตตา และเป็นผู้มีประโยชน์ 10. ช่วยให้อ่าน เขียน พูด ฟังได้ดี 11. ช่วยให้เกิดความสามารถ ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างต่อเนื่องในสถานการณ์ ที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงสู่ ยุคข่าวสาร ข้อมูล สารสนเทศ	อย่างมีเหตุผลและฝึกฝนการ ตัดสินใจได้เป็นอย่างดี

3. องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นทักษะการคิดของคนเราที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันและการทำงานต่าง ๆ ดังนั้นการฝึกทักษะการคิดประเภทนี้จะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งจะเป็นกรอบความคิดหรือแนวทางที่กำหนดรายละเอียดที่เป็นประเด็นสำคัญที่จะส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์สำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังจะขอนำเสนอองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามที่นักการศึกษาได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

สุวิทย์ มูลคำ (2549: 11) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นจะต้องประกอบด้วย

1. จุดหมาย คือ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการคิด เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาหรือคิดเพื่อหาความรู้
2. ประเด็นคำถาม คือ ปัญหาหรือคำตอบที่ต้องการรู้โดยผู้คิดสามารถระบุปัญหาสำคัญที่ต้องการแก้ไข หรือคำถามสำคัญที่ต้องการรู้คำตอบ

3. สารสนเทศ คือ ข้อมูลหรือความรู้ต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการคิด ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาควรมีความกว้าง ลึก ชัดเจน ยึดหยุ่นได้และมีความถูกต้อง

4. ข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ ข้อมูลที่ได้มานั้นต้องเชื่อถือได้ มีความชัดเจน ถูกต้อง และมีความเพียงพอในการใช้เป็นพื้นฐานของการคิดอย่างมีเหตุผล

5. แนวคิดอย่างมีเหตุผล คือ แนวคิดทั้งหลายที่มี อาจรวมถึงกฎ ทฤษฎี หลักการ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความจำเป็นสำหรับการคิดอย่างมีเหตุผล แนวคิดที่ได้มาแล้วนั้นต้องเกี่ยวข้องกับปัญหาหรือคำถามที่ต้องการหาคำตอบ และต้องเป็นแนวคิดที่ถูกต้องด้วย

6. ข้อสันนิษฐาน เป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล เพราะผู้คิดต้องมีความสามารถในการตั้งข้อสันนิษฐานให้มีความชัดเจน สามารถตัดสินใจได้เพื่อประโยชน์ในการหาข้อมูลมาใช้ในการคิดอย่างมีเหตุผล

7. การนำไปใช้และผลที่ตามมา เป็นองค์ประกอบสำคัญของการคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งผู้คิดต้องคำนึงถึงผลกระทบ สามารถมองการณ์ไกล มองถึงผลที่ตามมา รวมทั้งการนำไปใช้ได้หรือไม่ได้เพียงใด

เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์ (2537: 28 – 31) ได้สังเคราะห์กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการศึกษาแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจนสามารถสรุปได้ว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 7 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่

1. การระบุประเด็นปัญหา เป็นการทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา ข้อคำถาม ข้ออ้างอิง หรือข้อโต้แย้ง ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการพิจารณาข้อมูลหรือสภาพการณ์ที่ปรากฏ เพื่อกำหนดประเด็นปัญหาข้อสงสัย ประเด็นหลักที่ควรพิจารณา รวมทั้งความหมายของคำหรือความชัดเจนของข้อความด้วย

2. การรวบรวมข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ การรวบรวมข้อมูลสามารถทำได้โดยการสังเกตทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการดึงข้อมูลจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่

3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของข้อมูล การประเมินความถูกต้องของข้อมูล และการพิจารณาความพอเพียงของข้อมูล ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพตามประเด็นที่พิจารณา

4. การระบุลักษณะข้อมูล เป็นการแยกแยะความต่างของข้อมูลว่า ข้อมูลใดเป็นข้อคิดเห็น ข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริง และการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐาน

5. การตั้งสมมติฐาน เป็นการกำหนดขอบเขต แนวทางของการพิจารณาหาข้อสรุปของคำถาม ประเด็นปัญหา หรือข้อโต้แย้ง ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์และการตั้งสมมติฐาน

6. การลงข้อสรุป โดยการพิจารณาเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมจากข้อมูลที่ปรากฏในการลงข้อสรุปโดยใช้เหตุผลทั้งแบบอุปนัยและนิรนัย

7. การประเมินข้อสรุป เป็นการประเมินความสมเหตุสมผลของข้อสรุป โดยอาศัยความสามารถในการวิเคราะห์และการประเมิน

เดอคาโรล (Decaroll: 1995) ได้กล่าวถึงกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า ประกอบด้วย

1. การนิยาม เป็นการกำหนดปัญหา ทำความตกลงเกี่ยวกับความหมายของคำ ข้อความ และการกำหนดเกณฑ์
2. การกำหนดสมมติฐาน การคิดถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผล หาทางเลือกและการพยากรณ์
3. การประมวลผลข่าวสาร เป็นการระบุข้อมูลที่จำเป็น รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง หาหลักฐานและจัดระบบข้อมูล
4. การตีความข้อเท็จจริง และการสรุปอ้างอิงจากหลักฐาน
5. การใช้เหตุผล โดยระบุเหตุและผลของความสัมพันธ์เชิงตรรกศาสตร์
6. การประเมินผล โดยอาศัยเกณฑ์ความสมเหตุสมผล
7. การประยุกต์ใช้หรือนำไปปฏิบัติ

จากการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณข้างต้น ผู้เขียนขอสรุปถึงประเด็นสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่จะต้องประกอบไปด้วยประเด็นสำคัญได้แก่ การกำหนดปัญหา การแสวงหาสมมติฐาน การประมวลผลข่าวสาร การตีความข้อเท็จจริงและการลงสรุปอ้างอิงจากหลักฐานที่มีอยู่ การใช้หลักของเหตุและผล การประเมินความเป็นไปได้และความน่าเชื่อถือของข้อมูล และการประยุกต์ใช้ข้อมูลเพื่อการสรุปอ้างอิงเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

4. ขั้นตอนและเกณฑ์ความสามารถของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นทักษะกระบวนการที่มีขั้นตอนที่มีระบบระเบียบว่า จะต้องเริ่มต้นอย่างไร และจะต้องทำอะไรจึงจะนับได้ว่าบุคคลนั้นได้มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างถูกต้องสมบูรณ์ตามองค์ประกอบและหลักเกณฑ์ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างครบถ้วน ดังนั้น นักการศึกษาจึงได้กำหนดถึงขั้นตอนของทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณตลอดจนเกณฑ์ที่กำหนดถึงความสามารถของบุคคลที่จะสามารถระบุได้ว่า บุคคลนั้นได้มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างถูกต้องสมบูรณ์แล้ว ดังจะขอเสนอถึงขั้นตอนและหลักเกณฑ์ความสามารถของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ดังนี้

ทิสนา แคมมณี (2547: 304 – 305) ได้กล่าวถึงขั้นตอนและเกณฑ์ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ดังนี้

1. ตั้งเป้าหมายในการคิด
2. ระบุประเด็นในการคิด
3. ประมวลข้อมูลทั้งทางด้านข้อเท็จจริงและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่คิดทั้งทางกว้าง ทางลึก และทางไกล
4. วิเคราะห์ จำแนกแยกแยะข้อมูล จัดหมวดหมู่ของข้อมูล และเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้
5. ประเมินข้อมูลที่จะใช้ในแง่ความถูกต้อง ความเพียงพอ และความน่าเชื่อถือ
6. ใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาข้อมูล เพื่อแสวงหาทางเลือกคำตอบที่สมเหตุสมผลตามข้อมูลที่มีอยู่

7. เลือกทางเลือกที่เหมาะสมโดยพิจารณาถึงผลที่จะตามมา และคุณค่าหรือความหมายที่แท้จริงของ
สิ่งนั้น

8. ชั่งน้ำหนักผลได้ ผลเสีย คุณ - โทษ ในระยะสั้นและระยะยาว

9. ไตร่ตรอง ทบทวนกลับไปมาให้รอบคอบ

10. ประเมินทางเลือกและลงความเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่คิด

เกณฑ์ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่าผู้ที่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณจะต้องมี
ความสามารถ ดังนี้

1. สามารถกำหนดเป้าหมายในการคิดได้อย่างถูกต้อง

2. สามารถระบุประเด็นในการคิดอย่างชัดเจน

3. สามารถประมวลข้อมูลทั้งทางด้านข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่คิด ทั้งทางกว้าง
ทางลึก และทางไกล

4. สามารถวิเคราะห์ข้อมูล และเลือกข้อมูลที่จะใช้ในการคิดได้

5. สามารถประเมินข้อมูลได้

6. สามารถใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาข้อมูล และเสนอคำตอบ/ทางเลือกที่สมเหตุสมผลได้

7. สามารถเลือกทางเลือก/ลงความเห็นในประเด็นที่คิดได้

เอนนิส (Ennis. 1995 อ้างถึงใน ศุภธิดา ศรีพงษ์วิวัฒน์ 2548: 18 – 20) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการ
คิดอย่างมีวิจารณญาณว่าจะต้องประกอบด้วย

1. สามารถกำหนดหรือระบุประเด็นคำถาม หรือระบุปัญหาสำคัญได้ชัดเจน ระบุเกณฑ์เพื่อตัดสิน
คำตอบที่เป็นไปได้

2. สามารถคิดวิเคราะห์ข้อโต้แย้ง ระบุข้อมูลที่มีเหตุผลหรือน่าเชื่อถือได้ ระบุข้อมูลที่ไม่มีเหตุผล
หรือน่าเชื่อถือได้ ระบุความเหมือนและความแตกต่างของความคิดเห็นหรือข้อมูลที่มีอยู่ได้

3. สามารถถามด้วยคำถามที่ท้าทาย และการตอบคำถามได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างคำถามที่ใช้ เช่น
ประเด็นสำคัญคืออะไร ข้อความที่กำหนดนี้หมายความว่าอะไร ตัวอย่างที่เป็นไปได้อะไรบ้าง ความคิดเห็น
ของท่านต่อเรื่องนี้คืออะไร ให้พิจารณาว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ข้อมูลที่มีเหตุผลคืออะไร ข้อความ
ที่กำหนดนี้ “.....” ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ท่านมีความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติมอีกหรือไม่ อย่างไร

4. สามารถพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล เป็นข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่น่าเชื่อถือ เป็นข้อมูล
ที่ไม่มีข้อโต้แย้ง เป็นข้อมูลที่ได้รับการยอมรับ เป็นข้อมูลที่สามารถให้เหตุผลว่าเชื่อถือได้

5. สามารถสังเกตและตัดสินผลของข้อมูลที่ได้จากการสังเกตด้วยตนเองโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5
ไม่ใช่เพียงได้ยินมาจากคนอื่น การบันทึกข้อมูลเป็นผลจากการสังเกตด้วยตนเองและมีการบันทึกทันที ไม่ทิ้งไว้
นานแล้วมาบันทึกภายหลัง

6. สามารถนิรนัยและตัดสินผลการนิรนัย คือ สามารถนำหลักการใหญ่ไปแตกเป็นหลักการย่อย ๆ ได้
หรือนำหลักการไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

7. สามารถอุปนัยและตัดสินการอุปนัย คือ ในการสรุปอ้างอิงไปยังกลุ่มประชากรนั้น กลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนของประชากรและก่อนที่จะมีการอุปนัยนั้น ต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้องตามแผนที่กำหนด และมีข้อมูลเพียงพอต่อการสรุปแบบอุปนัย

8. สามารถตัดสินคุณค่า สามารถพิจารณาทางเลือก โดยมีข้อมูลพื้นฐานเพียงพอ สามารถชี้แนะหนักระหว่างดีและไม่ดี หรือผลดีและผลเสียก่อนตัดสินใจ

9. สามารถให้ความหมายคำต่าง ๆ และตัดสินความหมาย เช่น สามารถบอกคำเหมือน คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน สามารถจำแนก จัดกลุ่มได้ สามารถให้คำอธิบายเชิงปฏิบัติการได้ ยกตัวอย่างที่ใช้และไม่ใช้ได้

10. สามารถระบุข้อสันนิษฐานได้

11. สามารถตัดสินใจเพื่อนำไปปฏิบัติได้ เช่น การกำหนดปัญหา การเลือกเกณฑ์ตัดสินผลที่เป็นไปได้ กำหนดทางเลือกอย่างหลากหลาย เลือกทางเลือกเพื่อปฏิบัติ ทบทวนทางเลือกอย่างมีเหตุผล

12. การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้แก่ผู้เรียน

การฝึกฝนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ให้แก่ผู้เรียนนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียนในสังคมยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดนซึ่งผู้เรียนสามารถรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันหากผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนวัยรุ่นยังขาดความสามารถในการใช้สติปัญญาในการพิจารณาใคร่ครวญ ไตร่ตรอง เพื่อจะตัดสินใจนำข้อมูลข่าวสารดังกล่าวไปใช้ประโยชน์หรือการเลือกใช้ข้อมูลข่าวสารที่มีเหตุผลรับรองจนมีความน่าเชื่อถือ และมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อจะได้ไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสารที่อาจจะไม่ถูกต้อง หรือไม่ตรงกับข้อเท็จจริงจนก่อให้เกิดความเสียหายได้กับตนเองและผู้อื่นในที่สุด ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้แก่ผู้เรียนได้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริม
ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้แก่ผู้เรียน

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่อง พระพุทธศาสนากับศรัทธาที่บิดเบือน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

รายวิชา ส23111 สังคมศึกษาพื้นฐาน 5

เวลา 2 คาบเรียน

1. สาระสำคัญ

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันที่สามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดาย สะดวก และรวดเร็วโดยปราศจากการใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองถึงความสมเหตุสมผลและความน่าเชื่อถือเพื่อการนำข้อมูล นั้น ๆ ไปใช้ประโยชน์หรือไปตัดสินใจในการปฏิบัติตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับรู้มาแล้ว ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดจนก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หรือต่อส่วนรวม ดังนั้นคนเราจึงต้องมีเครื่องมือสำคัญที่จะใช้ในการกลั่นกรอง พินิจพิจารณา และตัดสินใจข้อมูลที่ได้รับรู้นั้นว่ามีความเป็นไปได้ มีความสมเหตุสมผล สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีหรือหลักการทางวิชาการมากน้อยเพียงใด และได้ผ่านการพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับรู้นั้นว่าสมควรที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันหรือไม่ อย่างไร ดังนั้นบุคคลจึงจำเป็นต้องฝึกฝนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เป็นคุณลักษณะประจำตัวให้เกิดขึ้นและเกิดความแคล่วคล่องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาบทเรียนนี้จบลงแล้ว ผู้เรียนสามารถ

2.1 สามารถวิเคราะห์ถึงส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นของข้อมูลที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้อง

2.2 ประเมินความถูกต้อง ความเพียงพอและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่มีอยู่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2.3 พิจารณาถึงความเป็นเหตุผลของข้อมูลเพื่อแสวงหาทางเลือกที่สมเหตุสมผลจากข้อมูลที่มี

อยู่ได้อย่างถูกต้อง

2.4 เลือกทางเลือกที่เหมาะสมจากข้อมูลที่ผ่านมาการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบได้อย่าง

ถูกต้องและสมเหตุสมผล

2.5 ประเมินทางเลือกและสามารถลงความเห็นเกี่ยวกับประเด็นของข้อมูลที่กำลังพิจารณาได้อย่าง

ถูกต้องเหมาะสม

3. เนื้อหาสาระ

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 ครูผู้สอนเปิดวิดีโอทัศน์ข่าวเรื่อง “พระตตศีระชนเองเพื่อถวายเป็นพุทธรูปด้วยเครื่องกียอดินที่สร้างไว้ล่วงหน้า” ให้ผู้เรียนได้ชม จากนั้นจึงชวนให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์นี้ว่าผู้เรียนมีความคิดเห็นอย่างไร เชื่อมโยงที่พระสงฆ์รูปนี้คิดและกระทำด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

4.2 ครูผู้สอนอธิบายถึงหลักการบูชาในพระพุทธศาสนา ในประเด็นของรูปแบบวิธีการบูชาบุคคลที่ควรบูชาเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโดยใช้ power point ประกอบคำอธิบาย

4.3 ครูผู้สอนยกกรณีศึกษาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เป็นข่าวในสังคมไทย เรื่อง การแขวนพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์แล้วยิงปืนไม่เข้าแต่สุดท้ายก็เสียชีวิตในที่สุด ให้ผู้เรียนได้ฟัง จากนั้นจึงตั้งคำถามให้ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียนตามประเด็นต่อไปนี้

1) นักเรียนคิดว่าการแขวนพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของผู้ชายคนนี้แล้วเชื่อว่าจะช่วยให้ตนเองคงกระพันยิงปืนไม่เข้านั้น มีความเป็นไปได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

2) นักเรียนคิดว่า การแขวนพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ไว้นั้น จัดเป็นรูปแบบของการบูชาวิธีใด จากข้อเท็จจริงตามหลักของพระพุทธศาสนา และจากความคิดเห็นของผู้ชายคนนี้ มีความสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร

3) นักเรียนคิดว่า การแขวนพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์จะส่งผลให้เกิดความคงกระพันถึงขั้นยิงปืนไม่เข้าได้จริงหรือไม่ เพราะเหตุใด

4) นักเรียนคิดว่า การที่พุทธศาสนิกชนแขวนพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์นั้น ควรเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ใดกันแน่ เพราะเหตุใดจึงควรเป็นเช่นนั้น

4.4 ครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปประเด็นเกี่ยวกับศรัทธาของชาวพุทธที่แท้จริงในสังคมไทยปัจจุบัน ควรจะเป็นไปในลักษณะใดจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม

4.5 ครูผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนได้ขบคิดกันต่อไปว่า หากศรัทธาของชาวพุทธได้ถูกบิดเบือนไปจากที่ควรจะเป็น จะส่งผลกระทบอย่างไรต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม เช่น หากชาวพุทธเชื่อว่า ถ้าบริจาคเงินทำบุญมาก ๆ แล้วจะได้ขึ้นสวรรค์จึงทุ่มเงินที่มีอยู่ไปทำบุญจนหมดเนื้อหมดตัว การจะให้มีชีวิตรุ่งเรืองขึ้นได้ต้องไปกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ หรือ พระสงฆ์สามารถเสกเป่าคาถาอาคมต่าง ๆ เพื่อดลบันดาลให้ตนเองได้ในสิ่งที่ตนปรารถนาได้ จากนั้นจึงให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่ม เพื่อร่วมกันอภิปรายตามประเด็นที่กำหนดไว้ในใบงาน ดังต่อไปนี้

1) นักเรียนคิดว่า การที่ผู้คนจะมีชีวิตที่สุขสบาย ประสบความสำเร็จและเจริญรุ่งเรืองในชีวิตได้นั้น เกี่ยวข้องกับการทำบุญด้วยการบริจาคเงินเป็นจำนวนมาก หรือ การไปกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อขอพร หรือการไปให้พระสงฆ์ซื้อดองเสกเป่าคาถาอาคมเพื่อดลบันดาลสิ่งที่ตนต้องการให้มันหรือไม่ อย่างไร

2) นักเรียนคิดว่า การทำบุญของชาวพุทธด้วยการบริจาคเงิน การกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น แท้ที่จริงแล้วจะส่งผลต่อชาวพุทธอย่างไรบ้างทั้งในด้านบวก และด้านลบ

3) นักเรียนคิดว่า การปฏิบัติตนของชาวพุทธอย่างเหมาะสมเกี่ยวกับความเชื่อ หรือศรัทธาใน พระพุทธศาสนาที่ถูกต้องตามหลักธรรมที่แท้จริงนั้น ควรจะต้องเป็นอย่างไร และเพราะเหตุใดจึงควรเป็น เช่นนั้น

4.6 ครูผู้สอนให้ตัวแทนของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน จากนั้น จึงสรุปประมวลความคิดเห็นและเพิ่มเติมข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

4.7 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มส่งผลสรุปการตอบคำถามในประเด็นที่กำหนดให้ครูผู้สอนได้พิจารณาความ ถูกต้อง

5. สื่อการเรียนรู้

5.1 วิดีทัศน์ประกอบการเรียนรู้

5.2 เครื่องคอมพิวเตอร์และจอ LCD

5.3 Power point ประกอบการเรียนรู้

5.4 ใบงาน

6. การวัดและการประเมินผล

6.1 วิธีการวัด

6.1.1 การแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน

6.1.2 การอภิปรายกลุ่มย่อย

6.1.3 การตรวจใบงานที่มอบหมาย

6.2 เครื่องมือที่ใช้วัด

6.2.1 ประเด็นคำถามเพื่อการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน

6.2.2 ประเด็นการอภิปรายกลุ่มย่อยที่กำหนดให้

6.2.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

6.2.4 ใบงานที่มอบหมาย

6.3 เกณฑ์การประเมินผล

เกณฑ์การประเมินการตอบคำถามในใบงานที่มอบหมายจากคะแนนเต็ม 15 คะแนน

13 – 15 คะแนน ถือว่าผู้เรียนผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดีมาก

10 – 12 คะแนน ถือว่าผู้เรียนผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดี

7 – 9 คะแนน ถือว่าผู้เรียนผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับพอใช้

ต่ำกว่า 7 คะแนน ถือว่าผู้เรียนยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ต้องปรับปรุง

6. บทสรุป

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) นับว่าเป็นทักษะสำคัญในชีวิตของผู้คนในสังคมที่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาตามช่องทางของสื่อต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว สะดวก และง่ายดาย มิฉะนั้นอาจจะตกเป็นเหยื่อของการเสพข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อมูลเท็จที่มีผู้คอยคิดหาช่องทางเอาเปรียบและแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบได้ ในขณะเดียวกันหากผู้คนในสังคมขาดการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อใช้ในการไตร่ตรอง คัดกรอง และเลือกแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม มีความเป็นไปได้อย่างสมเหตุสมผลและถูกต้องตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่มาสืบสนับสนุนอย่างเพียงพอแล้วก็จะส่งผลให้สามารถดำเนินชีวิตจากการใช้ประโยชน์จากการเสพข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อใช้เป็นฐานความคิดในการพิจารณาประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และไม่ต้องตกเป็นเหยื่อของเหล่ามิจฉาชีพที่ใช้ข้อมูลข่าวสารเท็จเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเอง และเนื่องจากทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นหนึ่งในทักษะที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งของคนในยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตให้สามารถอยู่รอดปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมปัจจุบันจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปลูกฝัง สร้างเสริม และพัฒนาให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนที่อยู่ในโลกศตวรรษที่ 21 โดยจำเป็นจะต้องถ่ายทอดวิธีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาของการเรียนรู้ในหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุด

References

- Bloom, B.S. (1976). **Humancharacteristic and school learning**. New York : McGraw – Hill Book.
- Decaroli, J. (1973) “What Reason Say To The Classroom Teacher : Critical Thinking”. **Social Education** 37, 1 (January 1973) : 67 – 68.
- Dewey, John. (1993). **How We Think**. New York, Dc. : American Council on Education.
- Ministry of Education. (2008). **Basic Education Core Curriculum: 2008 (in Thai)**. Bangkok : Agricultural Cooperative Association of Thailand Printing House Co.,Ltd.
- Penpisut Nekmanurak. (1994). **Development of a model of developing critical thinking for teacher students (in Thai)**. Doctorate of Education Thesis graduate school. Chulalongkorn University.
- Sirikan Kosoom and Daranee Kamwatnang. (2001). **Teaching children to think (in Thai)**. Bangkok : Tip Publication.

- Sunee Phajonsilp. (2004). **Effects of Trisikkha teaching on learning achievements in social studies and critical thinking of Prathomsuksa 6 students.** Thesis, Education (Curriculum and Instruction), Nakhon Sawan : graduate school Nakhon Sawan Rajabhat Institute.
- Supathida Sripongwiwat. (2005). **A study of critical thinking of learners using networked learning designed according to the constructivist theory of learning : materials for undergraduate students Faculty of Education Khon Kaen University.** Master's thesis Khon Kaen University.
- Suwit Munkham. (2002). **Critical Thinking Teaching Strategies (in Thai).** (3rd printing). Bangkok : Pubpim.
- Thiphawadee Klihachai. (2004). **A study of Critical Thinking Competent of Students at the Basic Education Level of Private Schools in the Education Area of Bangkok Metropolis.** Bangkok : Thesis graduate school Srinakharinwirot University Prasarnmit.
- Tissana Khammanee. (2005). **Pedagogical science : knowledge for organizing learning processes that promote problem solving abilities for students in higher education (in Thai).** Journal of Education. Mahasarakham University. 12th (No.12) 83 – 96.
- Usanee Anuruttawong. (2002). **Training children to be thinkers (in Thai).** Bangkok : Sodsri – Saritwong Foundation.
- Wanida Panto. (2000). **A Comparison of Confidence of Critical Thinking Tests on Different Scoring and Number of Items in Some Tests.** Graduate School of Education (Education Assessment). Bangkok : Graduate School Srinakharinwirot University Prasarnmit.
- Watson, G and Glaser, E.M. (1964). **Watson – Glaser Critical Thinking Appraisal Manual.** New York : Harcourt Brace and World.